

نگاهی به کتاب

«غزه از بازگشت می نویسد»

الهام قاسمی

خبرنگار

محاصره چندین میلیون انسان محروم، در زندان بزرگی به نام غزه، و کشتار وحشیانه رژیم صهیونیستی در این باریکه و سکوت معنادار مجامع بین الملل و مدعیان دفاع از حقوق بشر، داغ ننگ تازه‌ای بر چهره دولت‌های استعماری غرب نهاد. بسیاری از بیماران، به دلیل فقدان دارو و عدم امکانات درمانی یا ممنوعیت خروج از غزه، جان خود را از دست دادند. گرچه شرح فاجعه انسانی غزه را قلم بر نمی‌تابد، اما نویسندگانی دست به قلم گرفتند تا دورنمایی از مصائب و محنت‌های دشوار مردم قهرمان و مقاوم غزه در زمان محاصره راثبت و آثاری را در شرح این حملات وحشیانه خلق کنند. یکی از این کتب «غزه از بازگشت می نویسد» است. این کتاب شامل مجموعه داستان‌های کوتاه از ۱۵ نویسنده فلسطینی است که هر کدام بخشی از آنچه در سرزمین شان در حال رخ دادن است را در قالب داستان روایت کرده‌اند. آنچه که از انسانیت ناب، ترحم و مبارزه جویي جوانان فلسطین در این مجموعه از داستان‌های کوتاه می‌خوانیم گواه انعطاف‌پذیری، مقاومت و زیبایی مردمی است که در هر نقطه‌ای از جهان مورد خشونت و ظلم قرار گرفته‌اند. نویسندگان این داستان‌ها، جوانان ۲۰ ساله‌ای هستند که تلاش کردند تا با نوشتن خاطرات و روایات خود تمام وقایع را بدون دخل و تصرف به گوش جهانیان برسانند و نشان دهند که علی‌رغم تلاش‌های اسرائیل برای نابودی فلسطین، جوانان این کشور با عزمی راسخ و استوار در مقابل صهیونیسم ایستادگی کرده‌اند. این جوانان در حقیقت نسل بعدی نویسندگان و اندیشه‌ورزان فلسطینی هستند.

این اثر توسط رفعت العریعر گردآوری شده است. در معرفی این نویسنده فلسطینی ساکن در نوار غزه باید گفت که استاد ادبیات انگلیسی، شاعر، نویسنده، مترجم، ویراستار و عضو هیات علمی دانشگاه اسلامی غزه و یکی از معروف‌ترین نویسندگان غزه و فعال مدنی است که با نوشته‌ها و مصاحبه‌هایش نقش مهمی در رساندن صدای مردم غزه به جهان داشت. وی در حمله اخیر هوایی رژیم کودک‌کش صهیونیستی و به همراه خواهر و چهار فرزندش در محله الشجاعیه به شهادت رسید. این اثر با ترجمه امیرحسین حیدری در سال ۱۳۹۵ در قالب ۲۴۸ صفحه توسط نشر آرما به چاپ رسیده است.

جمله «در مرحله انتشار، مصالح ملی، حفظ‌شان افراد و سازمان‌ها و ... مورد توجه است» اگرچه کار شایسته‌ای است اما قرار نیست همه از آن باخبر باشند. انتشار چنین یادداشت‌هایی درباره کتاب‌های مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس فرصت خوبی برای گشودن درهای گفت‌وگو بین منتقدان، نویسندگان و حتی روابان این کتاب‌هاست تا ضمن پاسخگویی به افکار عمومی، شاهد تبلیغ و ترویج بیشتر این کتاب‌ها باشیم. برای همه دست‌اندرکاران تاریخ شفاهی در مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس سپاه پاسداران انقلاب اسلامی آرزوی توفیق داریم.

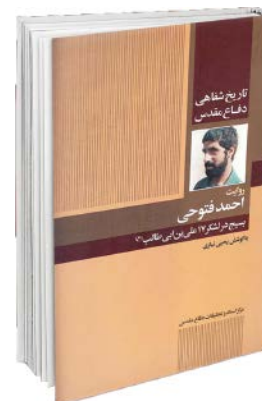
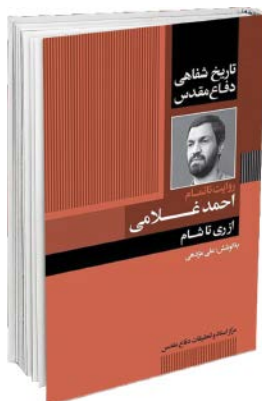
تاریخ شفاهی

گفت‌وگو یادداشت نقد

ضمیمه کتاب و ادبیات روزنامه جام جم | سه‌شنبه، ۱۱ اردیبهشت ۱۴۰۳ | شماره ۲۵۳

توضیحات مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس درباره روند تحقیق و تدوین کتاب‌های تاریخ شفاهی

۴ ویژگی منحصر به فرد در کتاب‌های تاریخ شفاهی

به همین دلیل فرماندهان اصلی جنگ و نقش‌آفرینان عرصه پاسداری از انقلاب در طول نزدیک به نیم قرن حیات طیبه انقلاب تمایل وصف‌ناپذیری برای حضور در این مرکز و تدوین تاریخ شفاهی‌شان دارند. زیرا حضور محققان زنده و آشنا به زوایای مختلف، وجود گنجینه بی‌بدیل اسنادی و انجام اقدامات با روش علمی و دارای هدف مشخص زمینه را برای بازگو کردن همه موضوعات فراهم می‌کند.

نکته مهم این است که برخلاف آنچه در یادداشت آقای علی نورآبادی آمده است، در مرحله گفت‌وگو تمام زوایا، مورد واکاوی قرار گرفته و برای تاریخ کشور ماندگار می‌شود اما در مرحله انتشار، مصالح ملی، حفظ شأن افراد و سازمان‌ها و ... مورد توجه است که این مهم از تعهدات حرفه‌ای این موضوع است و آشنایان به امر تاریخ شفاهی به خوبی می‌دانند که رعایت پروتکل‌های مصاحبه، انتشار و ... برای طرفین کاملاً حرفه‌ای و الزام‌آور است.

مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس

روابط عمومی مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس در پی درج یادداشتی در نقد کتاب‌های تاریخ شفاهی که اخیراً توسط ناشران این حوزه منتشر می‌شود، (در شماره ۲۵۲) توضیحاتی را برای «قفسه کتاب» ارسال کرده که متن کامل آن چنین است:

کوتاه درباره تدوین تاریخ شفاهی در مرکز اسناد

از تاریخ شفاهی تعاریف بسیاری ارائه شده است، اما در یک جمع‌بندی می‌توان گفت تاریخ شفاهی مجموعه تلاش‌هایی است که با بهره‌گیری از فنون و ابزارهای خاص خود به جمع‌آوری و حفظ داده‌های حاصل از تجارب شخصی افراد و گروه‌های اجتماعی می‌پردازد. این داده‌های تاریخی در یک بستر خاص و پذیرفته‌شده فرهنگی و از تعامل و توافق میان مصاحبه‌شونده و مصاحبه‌گر پیرا در یک گفت‌وگوی طرفینی حاصل می‌گردد؛ بنابراین تاریخ شفاهی، تکنیک، روش و شیوه‌ای است که با استفاده از ابزاری چون ضبط صوت و دوربین فیلمبرداری (صوت و تصویر) خاطرات، مشاهدات و مسموعات عامل هدایت‌کننده، مجری و نقش‌آفرین یا شاهد و حاضر یک صحنه، رویداد و واقعه تاریخی را در قالب کلام و سخن (گفت) ثبت و ضبط می‌نماید.

اهداف و رویکردهای تاریخ شفاهی در مرکز اسناد

هدف اصلی تاریخ شفاهی در این مرکز بازآفرینی گذشته نه‌چندان دور است که تلاش می‌کند با روش‌های دقیق علمی تمام رویدادهای مختلف و جنبه‌های وقایع دفاع مقدس و انقلاب اسلامی را با مراجعه به بایگانی ذهن فعالان و شاهدان عینی آن وقایع دست‌یافتنی نماید؛ بنابراین محقق حوزه تاریخ شفاهی در مرکز از یک سو با واقعه‌ای که متعلق به گذشته است و از سوی دیگر با نگرش جدیدی که متأثر از مقتضیات زمان حال است، با توصیف، توضیح، تفسیر و تبیین یک واقعه سروکار دارد. این نکته نیز حائز اهمیت است که فلسفه وجودی تاریخ شفاهی در مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس فقط بازسازی یک رویداد خاص نیست بلکه در آن بازآفرینی احساسات و عواطف فردی و جمعی اهمیت ویژه دارد. بر همین اساس تاریخ شفاهی در این مرکز با چهار ویژگی منحصر به فرد روند محوری، سند محوری، روشمندی و هدفمندی به انجام می‌رسد.

یادآوری چند نکته:

۱ مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس با برگزاری هزاران جلسه تاریخ شفاهی مجموعه کتب ثبت تجارب فرماندهان و مدیران جنگ را در قالب تاریخ شفاهی منتشر کرده یا در حال آماده‌سازی برای انتشار است، که امروز به گنجینه‌ای گرانبها و کم‌نظیر برای تاریخ کشور تبدیل شده است.

۲ برگزاری جلسات تاریخ شفاهی در مرکز کاملاً حرفه‌ای و با بهره‌گیری از محققان زنده این حوزه، همچنین اسناد مربوطه انجام می‌شود و در مرحله گفت‌وگو هیچ موضوعی از قلم نمی‌افتد.

۳ قالب تاریخ شفاهی مرکز منحصر به فرد، مستند و مبتنی بر کارکردهای انقلاب اسلامی است.

۴ توجه دائمی به رسالت اصلی مرکز، استفاده از دانش متراکم و تجارب ذی‌قیمت محققان کارآزموده تاریخ شفاهی مرکز را در زمره یکی از دقیق‌ترین مجموعه‌های تحقیق و مطالعه در حوزه تاریخ قرار داده است.

۵ انتظار این است دوستانی که اطلاع کافی از روندها ندارند یا از تخصص لازم برخوردار نیستند، نسبت به اظهار نظرهای تأمل داشته باشند و صرفاً به یادداشت‌های حاشیه‌دار برای دیده شدن روی نیاورند.

@ از نگاه قفسه کتاب

پاسخ «قفسه کتاب» به توضیحات بالا

درهای گفت‌وگو را باز کنیم

یادداشت آقای علی نورآبادی که دستی در تاریخ شفاهی دارد و کتابش در جایزه ادبی جلال نیز مورد نظر داوران بوده است، نگاهی کلی به روند کتاب‌هایی بوده است که در حوزه تاریخ شفاهی خصوصاً در حوزه دفاع مقدس منتشر می‌شود. با توجه به این‌که مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس به همت سردار نائینی و

در زمان تصدی ایشان با حرکتی مضاعف تلاش کرد تاریخ شفاهی فرماندهان دفاع مقدس را هرچه زودتر و بهتر به دست مخاطبان برساند، این کتاب‌ها بیشتر مورد توجه واقع شد. آقای علی‌آبادی ناظر بر متن کتاب‌ها نظراتش را نوشته است و انتظار این‌که از پشت پرده تدوین این خاطرات آگاه باشد، خواسته زیادی است.